

Stručni rad

SURADNJA IZMEĐU ŠKOLE I MUZEJA

Maja Grbec Švajncer, uni. dipl. soc. kul. In prof. zgodovine

OŠ 8 talcev, Logatec

Sažetak:

U mjestu Logatec od godine 1998. djeluje Ratni muzej Logatec. Posjeduje bogatu zbirku starina i izdaje knjige iz povijesti. Od godine 2003. učenici devetog razreda Osnovne škole 8 talcev tri nastavna sata povijesti odrade s obilaskom tog muzeja. Obilazak je na kraju školske godine i tematski se usklađuje s razdobljem raspada Jugoslavije i nastankom samostalne Slovenije i rata, koji se je odvijao u tom razdoblju. To razdoblje u Ratnom muzeju Logatec posebno je bogato predstavljeno, uz činjenicu što je muzejski pedagog vrlo dobar poznavatelj tog događaja. Fokus je na razgovoru koji slijedi nakon uvoda, a koji traje oko sat vremena. U članku ću predstaviti glavne značajke predstavljanja povijesti učenicima na takav način.

Ključne riječi: Ratni muzej, učenici devetog razreda, raspad Jugoslavije

1.UVOD

Povezivanje kurikuluma i muzeja danas je vrlo aktualno. Suradnja između osnovne škole od 8 talaca i Ratnog muzeja Logatec traje praktički od osnutka spomenutog. Suradnja je započela 2003. Muzej nudi školi obrazovni program koji slijedi ciljeve učenja, plan i program iz predmeta povijesti. Ponekad su muzeji dolazili isključivo iz muzejskih predmeta, uglavnom u svrhu prezentacije. Danas se učenici sve više uključuju u ovaj proces. Aktivno sudjelovanje mladih je vrlo važno. I naravno, sadržaji predstavljeni u muzejima povezani su s nastavnim planovima. Lidija Tavčar opisuje obrazovni rad škola i muzeja: „Obrazovni rad u muzejima i galerijama slijedi ciljeve muzeja i galerija, a u školi ciljeve škole. Naravno, neki su od tih ciljeva slični - ako ne i isti - dok su drugi komplementarni. Stoga se obrazovni rad u obje vrste ustanova nadopunjuje. Ali on se može nadopuniti samo ako se školsko obrazovanje razlikuje od onog u muzejima i galerijama. Da su jednaki, mogao bi se samo ponoviti, a ne nadopuniti. No, s obzirom na ovaj nalaz, mora se priznati da je utjecaj škola na rad u muzejima i galerijama bio mnogo veći od utjecaja muzeja na rad u školama. [5].

Ratni muzej Logatec je posebnost našega kraja. Djelovati je započeo godine 1998. Tadašnji je umirovljeni general Slovenske vojske ostvario cilj s kojim je započeo već u vremenu obnašanja službe u Slovenskoj vojsci, a to je postaviti povijesnu zbirku, koja predstavlja ratnu i vojnu povijest Slovenaca i našega teritorija od razdoblja kamenog doba do danas. Ratni muzej Logatec ima skromne prostorne mogućnosti. Jedan cijeli zid izložaka prekrivaju odlikovanja, jer ih ima više od 3.000 u zbirci i zato se ova zbirka odlikovanja svrstava među najbogatije na svijetu.

Slika 1: Zid s medaljama u Ratnom muzeju Logatec

Iznimno temeljito je predstavljeno razdoblje rata za Sloveniju godine 1991. Niti jedna državna ili zasebna slovenska zbirka ne posjeduje sva odlikovanja, znakove i oznake iz razdoblja 1991.-1994., kao upravo Ratni muzej Logatec. To je bilo moguće jer je umirovljeni general koji vodi muzej i prima učenike, u prvim godinama nove slovenske vojske bio na visokom položaju u toj vojsci.

Sve gore navedeno je razlog zašto posjet zbirci znači za učenike najdirektniji susret s poviješću. Zatim se materijal objašnjava živom riječju istaknutog sudionika u događajima 1991., također poznatog kao autor i organizator vojnog rada proglašenja slovenske neovisnosti 26. lipnja 1991. u Ljubljani.

2.POSJETA MUZEJU KAO DOPUNA OBRADI NASTAVNOG SADRŽAJA

Kad smo odlučili surađivati s Ratnim muzejom, planirali smo tri sata kako bismo postigli ciljeve kurikuluma. Nastavni plan za deveti razred vrlo je opsežan, a s učenicima vrlo površno i s teškoćama odrađujemo planirane i predviđene sadržaje. Nastavni planovi su prepuni, to je činjenica. Povijesno razdoblje, koje uključuje neovisnost Slovenije, dolazi krajem 9. razreda. Posljednji mjesec devetogodišnje osnovne škole prepun je opterećenja za učenike povezano s pronalaskom njihove budućnosti u srednjoj školi i stresan je zbog svega što taj prijelaz znači. Stoga je pažnja učenika usmjerena na završetak škole i što je bliži posljednji dan nastave, to je manje sadržaja na pojedinim predmetima. Na satima povijesti to je upravo razdoblje tranzicije iz Jugoslavije u samostalnu Republiku Sloveniju.

Tik pred kraj školovanja pozornost učenika pada. Kako ih motivirati i potaknuti zanimanje za tako važnu tematiku kao što je u nastavi povijesti raspad Jugoslavije i osamostaljenje Slovenije? Na to pitanje smo na Osnovnoj školi 8 talcev u mjestu Logatec pokušali odgovoriti u skladu s već iskušanim didaktičkim metodama, koje ne ostaju pripređavanju gradiva, ali naglašavaju aktivno sudjelovanje učenika. Upravo u nastavi povijesti je to posebno moguće, ako imamo mogućnosti za direktno suočavanje s poviješću. Pri tome mislim na predmete, koji pričaju o njoj, i aktivne sudionike koji pripovijedaju o razmatranom razdoblju. U tematici osamostaljenja Republike Slovenije in i obrani njezinog suvereniteta godine 1991., to je posebno moguće jer je to razdoblje vrlo blizu i postoje živi svjedoci.

To je bio razlog zbog kojeg smo dio obrade nastavnog sadržaja o osamostaljenju prenijeli u Ratni muzej Logatec.

U Ratnom muzeju su spremni slušati želje učitelja koji vodi grupu i spremni su pripremiti program koji je u skladu s nastavnim planom ili je nadogradnja nastavnog plana. Stvorili smo pravo partnerstvo s Ratnim muzejom. Svi nastavnici koji vode učenike u muzej slažu se s programom, sadržaj učenja prilagođen je željama učitelja. Posjeta muzejskoj zbirci omogućuje vam da iskustvo rata doživite na drugačiji, osobniji način nego u učionici.

3. ZAŠTO ZADNJI DEVETI RAZRED?

Bilo je nekoliko razloga za odabir 9. razreda kao najprikladnijeg za susret uživo s poviješću.

Prvi je izbor teme. Razdoblje neovisnosti Slovenije najjasnije je predstavljeno u Ratnom muzeju Logatec, a to je tema kojoj također želimo dati poseban naglasak. Priča o ratu za Sloveniju u učionici ne može imati iste učinke kao susreti s predmetima, uniformama, dokumentima i fotografijama. Izloženi letak, koji su izbacivali nad Slovenijom, kako će nas uništiti, učenicima govori više od silnih riječi koje bi mogli izreći u učionici.

Drugi razlog je punoljetnost učenika, ako ovaj izraz koristim za njihovu razinu zrelosti u usporedbi s učenicima nižih razreda. Izravni susret s poviješću, o stvarima o kojima se raspravlja u muzeju zahtijeva više od uobičajenog hodanja učenika pokraj predmeta koji ih ostavljaju više ili manje hladne. Učenici u posljednjim razredima osnovne škole spremaju se ući u život koji se više ne odvija iza zidova osnovne škole pa su stoga njihovi horizonti širi i lak za prihvaćanje slike koja nije ograničena na obične satove osnovne škole.

Treći razlog je objašnjenje koje učenici dobivaju kad posjete muzej. Ovo nije monotono, vječno ponavljano i također, umorno za riječ tumača kustosa koji je prisiljen raditi svoj posao, već živa riječ nekoga tko ima želju dio svog iskustva i pogleda prenijeti na mlađu generaciju. Upravo to učenici i nastavnici koji prate učenike ističu kao najviše važno što pruža posjeta muzej.

Učenici devetog razreda posjećuju Ratni muzej Logatec svake godine na dan državnog testa znanja (NPZ - slovenski jezik, matematika i treći predmet). Jedan odjel svakodnevno obilazi muzej. Od škole do muzeja učenici putuju pješke, a to je otprilike pola sata. Put ih iscrpljuje, a onda ih u muzeju čekaju još tri školska sata. Na raspolaganju je nekoliko stolica, ali dio učenika mora stajati. Nakon dobrog sata počinje se smanjivati pažnja među onima koji moraju stajati. U svakom su trenutku prisutna dva nastavnika.

Posjeta je podijeljena na dva dijela. Prvi dio posvećen je riječima domaćina, a to je prezentacija zbirke i naglasak na neka posebno važna razdoblja za Slovence. Drugi dio je prepušten inicijativi učenika. Postavljaju pitanja na koja dobivaju odgovore. Kad domaćin procijeni da pažnja učenika opada, napravi kratki odmor u kojem poslužuje napolitanke, bombone i vodu. Nakon ove kratke pauze, koja traje oko pet minuta ili manje, slijedi upoznavanje s odabranim predmetima. Svaki učenik može zadržati rimski novčić, vojnu tikvicu s fronta Isonzo, sablju i pušku te slovensku kacigu iz 1991. Taj opipljiv susret s poviješću opet povećava razinu zanimanja, pa slijede nova pitanja i različiti pogledi učenika. Za većinu posjeta događa se da posjet treba prekinuti nakon tri školska sata protiv volje učenika jer bi željeli ostati.

U usporedbi s posjetima drugim muzejima, interes učenika povećava se opipljivim susretom s poviješću. U drugim muzejima, zabranjeno je dirati predmete, a Ratni muzej Logatec ima nekoliko predmeta namijenjenih učenicima koje drže u rukama i na taj način osjećaju povijest. Tako se, primjerice, uvijek iznenade kad navuku neprobojni prsluk i kacigu Slovenske vojske, koliko je vojna oprema teška. Mač, koji se vrti poput

igračke u filmovima, u stvari je težak teret u ruci. Ova specijalnost, povijest materijala, može se postaviti kao glavni razlog zašto učenici prihvaćaju povijest u ratnom muzeju Logatec drugačije i s većim zanimanjem nego na nastavi povijesti u školi.

4. DOSADAŠNJA PRAKSA I TIJEK ZBIVANJA

Dosadašnja praksa pokazala je da je suradnja muzeja sa školom vrlo uspješna. Kao što kaže John Dewey, povezivanje škole s institucijama poput muzeja i knjižnica vrlo je dobrodošlo. Škola i muzej trebali bi biti dio aktivnog učenja. Ova je međuinstitucionalna suradnja temeljna za učenje. U školi postoji puno krajnje nebitnih sadržaja za učenje koji su prepuni naučenih činjenica. Muzeji prikupljaju izvore prošlosti, kulturnu baštinu. Svrha veze škole i muzeja je bolje obrazovanje. Muzej pruža podršku učitelju u postizanju ciljeva učenja kurikulumu. Muzeji se često spominju u nastavnim planovima. Naravno, ne smijemo zaboraviti pažljivo pripremiti učenike da posjete muzej [9].

Muzeji se nude kao pomoć u postizanju ciljeva kurikulumu (ažuriran i revidiran 2011.) i igraju važnu ulogu u obrazovnom procesu. Znanje stečeno u školi nadograđuje se i produbljuje, jer je iskustveno učenje važan dio procesa učenja. Interpretacija muzejskog pedagoga u obliku priče, u kojoj je prisutno i osobno iskustvo, kao u Ratnom muzeju Logatec, dobar je primjer oživljavanja povijesti i njenih predmeta i dobar je primjer ostvarivanja ciljeva učenja izvan škole i uz pomoć muzeja. Za sate povijesti vrlo je važno da škola surađuje s vanjskim ustanovama, jer učenici razvijaju vještine pronalaženja i prikupljanja novih informacija [3, str. 41].

Učenici uče vještine kritičkog razmišljanja kroz posjete muzeju. Uče cijeniti izvore. Izvori su raznoliki, pisani, materijalni, elektronički, informacije se prenose i usmeno. Svaka vrsta resursa ima svoje prednosti i ograničenja. U Ratnom muzeju Logatec učenici se upoznaju s materijalnim izvorima i usmenim izvorom svjedočenja opisa rata za neovisnu Sloveniju. Učenici uspoređuju izvore jer je potrebno slijediti nastavni plan i program i upute za učenike kako bi razvili vještine kritičkog prosuđivanja i korisnosti informacija i povijesnih izvora. Učenici trebaju oblikovati neovisne zaključke, mišljenja, stavove i tumačenja pojava, događaja koji su se dogodili u povijesti. Ratni muzej ima mnogo materijalnih i pisanih izvora, od kojih svaki ima i svoju priču.

5. IMA LI SMISLA NASTAVITI, ŠTO PROMIJENITI, POBOLJŠATI?

Praksu suradnje s muzejom potrebno je nastaviti. Sve dosadašnje ocjene poznavanja povijesti u Ratnom muzeju Logatec, kako učenika tako i nastavnika u pratnji vrlo su pozitivne. Uglavnom se odnose na domaćinovu (kustos) sposobnost komuniciranja s učenicima i njegovo poznavanje povijesti što je i razumljivo, jer je autor nekoliko knjiga i smatra se utemeljiteljem ratne i vojne povijesti u Sloveniji. Takav je bio naslov njegove knjige iz 1991. godine.

Slika 2: Znakovi Slovenske vojske u Ratnom muzeju Logatec.

Jedini problem - prema dosadašnjem iskustvu - je umor učenika. Nešto ranije prošli su zahtjevan test znanja, što je za njih bilo stresno, potom su morali pješke prijeći relativno dug put, a zatim su morali stajati tri nastavna sata povijesti. Ipak, to nije prepreka koja posjet muzeju ne bi učinila pozitivnim.

Manje grupe bi sigurno povećale aktivno sudjelovanje učenika u učenju o povijesti. Možete potražiti vezu s drugim školskim predmetima. U sljedećoj školskoj godini mogli bismo pokušati fotografirati zanimljive eksponate i prikazati ih u likovnom obrazovanju. Tehnikom kamišibaja (japanskom tehnikom pripovijedanja sa slikama) i pripremom dovršene priče mogli bismo obogatiti školski događaj povodom kulturnog praznika i na taj način uspostaviti vezu s nastavom slovenskog jezika. Promjene i inovacije zasigurno bi bile dobrodošle, mada dosadašnja iskustva i odgovori nedvojbeno potvrđuju da je koncept pravi i to ćemo nastaviti raditi i dalje.

6. LITERATURA:

- [1.] Program osnovna šola, Zgodovina. (2011). Učni načrt. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ
- [2.] Švajncer, J. (2016). Vojni muzej Logatec, Zakladi zgodovine. Logatec: Vojni muzej Logatec
- [3.] Učni načrt, Izbirni predmet zgodovina. (2008). Odkrivajmo preteklost mojega kraja. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ
- [4.] Brodnik, V. in drugi (2013). Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Zgodovina. Ljubljana: ZRSŠ
- [5.] Tavčar L., (2009). Homo spectator. Uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut / Digitalna knjižnica
- [6.] Nagode, S. in Hladnik Rupnik, T. (2018). Kamišibaj v šoli in doma. Ljubljana: Osnovna šola 8 talcev
- [7.] Nagode, K. in Kompan, B. (2007). Raziskovalna naloga: Vojska za samostojno Slovenijo v Logatcu – po ustnih virih. Logatec: OŠ 8 talcev
- [8.] Švajncer J. (1993). Obranili domovino. Ljubljana: Viharnik
- [9.] Dewey, J. (1938). Experience&Education. New York: The Macmillan company